

REVISTA DE CATALUNYA

ANY I

BARCELONA, 5 DE JUNY DE 1912

NÚM. 10

Menéndez i Pelayo, element de cultura

QUAN mor un home excepcional, com en Menéndez i Pelayo, l'esclat de l'admiració pública sol revestir, de moment, proporcions desmesurades i estranyes formes, i un se diu: Aqueix home genial era, no ja un incomprens, sinó un desconegut. El públic sabia d'ell, vagament, per exemple, que tenia una gran memòria i que era un savi, el savi més fort de tota Espanya, i, *per conseqüència*, de tot el món, com diria el doctor Pangloss, seguint el curiós error geocèntric qui converteix en matèria patriòtica les grans figures, com si del mèrit dels individus preclars en toqués alguna cosa a la multitud.

Pera ésser dignes de *coparticipar*, en qualque manera, en la grandesa de *Don Marcelino*, cal demostrar que'ns hem penetrat de la seva obra formidable de revisionista, de concentrador, d'enciclopèdic. En quina proporció ha contribuït a formar-nos aqueix home? Fins a quin punt som els seus deixebles? Ont radica la seva immortalitat? Ont està el seu valor com a unitat en el component espiritual nostre?

La primera excel·lència d'en Menéndez i Pelayo es la d'ésser un element de *revisió*. Abans d'ell, l'història de la literatura castellana no s'era incorporada a l'esperit científic de la crítica moderna. Un sens fi d'errors tradicionals, de judicis heredats sense nou examen, desfigurava el cabal sentit del poble castellà a través de la seva evolució. En Menéndez fixà definitivament les notes matrius d'aqueixa nacionalitat: però el defecte de la seva crítica nasqué precisament de l'intensitat mateixa amb que fou empresa i acabada: l'entusiasme del crític, qui havia *bebido los alientos* a lo que'n diríem epopeia castellana, o sí a la personificació col·lectiva de la seva patria, l'identificà de tal manera amb l'ànima nacional dels compatriotes, que deificà les grans culpes històriques, santificà les institucions bàrbares i convertí en apologia la serena disquisició sobre l'herència hispànica. Vingut de ben jove a la tasca profundíssima de tals estudis, una ansia de lluitador va unir-se a la feina del crític; i també cal dir que va haver-hi en la seva actitud juvenil un impuls de distinció antifilisteia, una natural reacció de selecte contra la vulgaritat del M. Homais de l'hora. La generació surgida de l'esforç fracassat de 1868 havia *banalitzat* aquells famosos tòpics de la protesta revolucionària: la vaga llegenda de l'Inquisició i la campanya indocta contra l'Església, els aires inassimilats del racionalisme germànic i del positivisme. D'aquí la *gallardia*, tant espanyola, tant castiça, d'aquell jove universitari qui

gosava proclamar gloriós el Sant Ofici i assumir coratjosament en un judici propi la vindicació de l'Espanya clàssica, mentre els positivistes a lo Pepe Rei i els racionalistes a lo Sanz del Río portaven a l'arbre nacional un empelt d'extrangerisme inassimilable i primerenc. I allavors va afirmar-se la categoria mental d'en Menéndez i Pelayo, com a valor històric en la constitució de l'ànima espanyola: ell no senyalarja el començament d'un esperit nou, sinó que seria el final esplendorós del casticisme, la coronació del geni antic de la raça; seria, no un geni inicial, senyalador de nous camins, importador, aclimatador o inventor de nous productes; sinó un geni-reflecte, a través el qual anirien cernint-se i filtrant-se els instints primaris de l'espanyolitat. Seria, en fi, el resum d'una Espanya; no el començament d'una altra Espanya.

I es clar que, per això, la fe catòlica tenia d'ésser condició fonamental d'aqueix temperament, ja que'l catolicisme es l'Espanya clàssica mateixa. Menéndez i Pelayo es el nostre darrer gran savi catòlic: no ja dins Espanya, sinó en tot el món: es, ben propiament, el cant del cigne de l'Església; no el darrer Sant Pare de l'Església llatina, sinó el seu darrer gran fill, el seu darrer gran *verb*. Així com, en l'escola històrica del positivisme, a lo Taine, malgrat tot el sistema inductiu i experimental que proclama, hi ha l'apriorisme intern de les famoses lleis deterministes, així en la crítica d'en Menéndez, malgrat el cúmul prodigiós dels materials d'estudi, hi ha el doble apriorisme o qüestió previa del dogma religiós i del patriòtic; hi ha la *fidelitat a la raça*, com a condició elevada a postulat, a axioma. Direu, es clar, que aquí hi ha un manament an aquell *desinterès* que té de guiar sempre l'estudi del savi; però, en canvi, hi ha també la presència personal de l'home sobre'l crític, de l'home amb calor passional, de l'home com a personatge vivent i actiu en aqueixa polèmica que continuen eternament les grans causes històriques. Tot el secret de la revelació clamorosa d'en Menéndez i Pelayo està en el prestigi d'una gran estridència, qui escandalitzà el burgesisme de l'hora; està en que va presentar-se com a lluitador abans que com a erudit i tractadista. D'aqueixa embestida nasqueren dugues obres: *La Ciencia Española*, aplec paradoxal, exclusivament polemístic, qui pecava de deslligat i poc coherent; i, en fi, l'*Historia de los heterodoxos españoles*, l'obra típica de l'escriptor, la més completa i harmònica de totes.

Bé's va poder veure, a través d'ella, que'l fons ca-

racterístic de l'autor era el d'un home de lletres i no el d'un home de conceptes; era el d'un veritable literat i no el d'un filòsof. Aquella mateixa extranya afició que l'havia portat a senyalar una pura denominació teològica, *heterodoxes*, com a matèria d'un estudi qui hauria d'haver contingut l'eclosió total ofegada de l'ànima espanyola, provava que les condicions d'en Menéndez eren les d'un crític literari més que les d'un dilucidador original del pensament. I desdeleshores, aqueix caràcter s'anà precisant, per a glòria i profit d'una considerable i en gran part desconeguda literatura: la literatura nacional castellana.

Aquesta manca d'investigacions previes, necessàries per a que'l crític, l'home de síntesi, pogués edificar descansadament les grans deduccions de l'història literària d'Espanya, obligà an en Menéndez a un desdoblament de la seva personalitat: el gran escriptor va doblar-se d'un portentós investigador, d'un erudit incomparable. I si bé l'analític fou tant gran en potència com el sintètic, an aquest va faltar-li sempre el sentit que'n diríem *arquitectònic*, i totes les obres posteriors an els *Heterodoxos* pecaren d'incompletes, mancades de proporció i d'eurytmia; tingueren, en fi, una certa monstruositat ben pròpia de la força genial i monstruosa qui les produïa, — qui les produïa amb l'intel·lecte escampat als quatre vents de l'estudi, sense'l fre necessari per a ordenar i regularitzar el broil abundosíssim d'una cultura i d'una facundia sobrehumanes.

Veieu, per exemple, l'*Historia de las ideas estéticas en España*. En Menéndez hi mostra, en mig de la grandesa del crític, la seva condició d'*home de pròlegs*. Volums enters, dedicats a l'estudi de les corrents estètiques estrangeres, esdevenen estudis complets de cicles literaris no espanyols, com el famós tom sobre el Romanticisme francès. Els detalls priven sobre la qüestió principal, i la digressió se converteix en florida parasitària i esponerosa, qui ofega la selva mare.

Però aqueixes digressions, fragments dispersos de lo que hauria pogut ésser una enciclopèdia universal de la literatura, una revisió personalíssima dels valors literaris, i singularment una magna història de la literatura castellana, tenen, per sí sols, la categoria d'obres, d'estudis definitius, perfectes. Així, podem considerar desintegrats els pròlegs a l'*Antología de poetas líricos castellanos*, especialment el magnífic *Tratado de los romances viejos*, l'estudi sobre les corts de Joan II, Enric IV i els Reis catòlics, l'assaig sobre el nostre Boscà, que es més aviat un assaig ameníssim sobre el Renaixement espanyol. Així també els copiosos *Orígenes de la novela espanyola*, a manera de pròleg en la continuació del Rivadeneyra, aqueixa biblioteca tant feble de pròlegs en la seva època anterior. Així les introduccions imponderables i definitives a la publicació acadèmica de les obres de Lope. Així, ja en més curta escala, els treballs reunits sota'l nom d'*Estudios literarios y filosóficos*, en els volums de la *Colección de Escritores castellanos*, sobre tot el dedicat a Bartolomé Torres Naharro.

Més lleugeres, tal volta a causa de l'improvisació, són les conferències ateneístes sobre *Calderón y su teatro*. Però en canvi resulten ameníssims els dos volums sobre traductors e imitadors d'Horaci (*Horacio en España, solaces bibliogràficos*) ont s'esplaià aquell epicurisme de la lectura, tant característic de l'incansable devorador de biblioteques.

Algú ha parlat amb cert desdeny de l'estil d'en Menéndez, atribuint-li la sequedat que sol acompanyar les obres savies. Permeteu que protesti contra tal afirmació. Jo trobo en Menéndez un bon estilista, abastament lliure de casticismes empalagosos i recercats, a pesar del seu íntim casticisme espiritual. Li trobo un llenguatge de pura claretat, de serena transparència, de viva fluïdesa; li trobo, en fi, un veritable sentit d'amenitat. Deixa pàgines enteres tant interessants com qualsevol narració novelesca, i sab entremesclar hàbilment en la seva crítica l'element pintoresc sobre el qual la fonamenta.

En Menéndez Pelayo haurà ensenyat a les nostres generacions el camí de l'alta crítica. Però també ha produït, per desgràcia, una escola i una generació de lo que'n diríem *eruditistes*, analítics purs, desproveïts d'aquella força sintètica sense la qual romà per fer, en la seva integritat, el procés evolutiu i general de la cultura espanyola, fora de tota prevenció hostil, però també fora de tota idolatria. Ell no tenia, en veritat, aquella ànima seca de *magatzemista* o acopiador de materials, o *reporter* pacient, que constitueix els fons de moltes glòries de la moderna Alemanya. Però a la seva ombra ha surgit una corrent favorable an aqueixa crítica qui veu en les més nimies deixalles de l'antigüetat una condició de *reliquies*, ben pròpia de casticisme catòlic que'n Menéndez vingué a sostenir quan trontollava definitivament. Ell haurà fet avançar la coneixença vera del nostre passat; però tal volta per emulació i com a gran exemple, haurà entorpidit l'adveniment del nostre futur... I es que la llegenda personal d'aqueix gran home patí del mal d'origen de *niño prodigio*, del *memorió*, de l'estudiant aplicat i *sobresaliente*; i d'aquí el panfilisme infantil de tota una casta de deixebles seus, consagradors massa incondicionals de l'herència patrià. Vull dir que en la revisió de valors iniciada per Menéndez Pelayo, els successors no han après a destriar encara els elements que poden continuar éssent conductors nostres, i els elements que devem renegar i rebutjar. Aqueix savi haurà estat l'home veu més potent de l'*hispanisme*; però sols en quan s'oposà aquesta paraula-fórmula a la paraula-fórmula *europèisme*. I precisament això ens porta a la confrontació d'en Menéndez, «home-resum», amb aqueix altre gran espanyol desconegut que fou en Costa «home-inici», posat a l'entrada d'una època com ho està a la sortida d'una altra època l'apologista de *La Ciencia española*.

Pera calificar concretament la naturalesa crítica d'en Menéndez Pelayo, devem dir que pertanyí a plè a l'escola històrica i no a la filosòfica. La seva visió operava sobre la materialitat literària.

viva, més que sobre l'eterna batalla d'esperits humans; era més aviat una crítica anatòmica que fisiològica. I si haguéssim de remarcar el seu defecte principal, diríem que fou el de no saber arribar mai a l'autocrítica; a pesar-se a sí mateix com a valor intel·lectual format per aquells mateixos elements que analitzava, examinant-los massa poc desinteressadament pera que'l judici en fos definitiu i pur.

La nostra actual burgesia, malgrat el seu interior casticisme xenòfob, el seu inconscient tradicionalisme accentuat, desconeixia an en Menéndez Pelayo... El gran home començà la seva vida de savi amb un airós gest

contra el tòpic de l'hora, com he dit més amunt. — Avui... ah! Avui els termes són diversos. I el que vulgui exceptuar-se a sí mateix de la vulgaritat ambient ha de protestar en un sentit d'absoluta oposició an el de la sensacional protesta d'en Menéndez... I es que ell, mestre en les aules, no podria esser-ho mai en la plaça; perquè els nostres temps ja no són els seus. — Veieu, doncs, com nosaltres, tot estudiant la seva obra immensa, entregats a la gloria de dir-nos els seus deixebles, li tributarem el més alt dels honors: la disconformitat.

GABRIEL ALOMAR

La tradició lliberal de Catalunya

Pera tots aquells qui coneixen l'història de la nostra terra, es una cosa sabuda i provada l'hostilitat que sempre manifestà el poble de Catalunya envers el Tribunal de l'Inquisició establert aquí pels castellans. Això, que es una demostració eloqüent del sentit lliberal i tolerant de la tradició catalana, es desconegut per alguns, entre'ls quals s'hi troben homes de dreta i homes d'esquerra. No fa gaire, per exemple, que un diari barceloní de l'Esquerra catalana parlava de Catalunya com d'un país d'abolir intolerant, clerical i reaccionari, redimit de tanta negror precisament per Espanya (!). I afegia que no era possible a Catalunya la realització de cap obra civilista o laicista sense l'auxili de l'exèrcit espanyol.

Bó serà, doncs, parlar-ne de la tradició catalana. En Pere Corominas, en el seu bell discurs de Sant Feliu de Guíxols, ja reivindicà, desde'l punt de vista lliberal, aqueixa tradició. Ara tenim nosaltres sota'ls ulls un treball publicat en el darrer volum de la revista dels Estudis Universitaris Catalans i que firma un home de dreta, el senyor Carreras i Candi. Se tracta d'un estudi sobre la «Evolució històrica dels jueus i jueitzants barcelonins», el capítol vuitè del qual se refereix a les lluites de l'element civil català amb l'Inquisició en els segles XVI i XVII. Del treball del senyor Carreras en produim avui el següent fragment:

«La nova Inquisició barcelonina, dels primers jorns del seu implantament, començà impopular, i no deixà d'esser impopular ni un sol instant.

En lo propi 1487, foren nombroses les protestes, que, per trepitjar antics drets de la terra, hagueren de formular los Concellers de Barcelona, poc acostumats a ingerències de jurisdiccions estranyes, dintre'ls termes de la privilegiada Capital Catalana.

Queixaren-se al Rei en 26 de Juliol de 1487, de que per els carrers i llocs públic de la Ciutat, els Inquisidors fessen crides amb sò de trompes, prescindint de tota altra autoritat, amb imposició de penes no sols eclesiàstiques, sí que també pecuniaries; que fora Ciutat, apresonaven persones per els camins, sens dubte fugitius; que requerien als argenters els entregassen l'argent comprat a l'encant i pertanyent als conversos; que comminaven als notaris a ensenyar-los els manuals i contractes per ells fets. Tot lo que lesionava privilegis i llibertats de la Ciutat.

Però a totes les protestes, queixes i reclamacions,

responien els Inquisidors, amb noves violacions de privilegis de Barcelona. En el novembre de 1487, no dubtaren en ficar-se a les interioritats de la fins llavors inviolable taula de canvi. Així manaven al tauler major de la mateixa, la seqüestració de determinats bens d'heretges.

No trobem que les protestes de les autoritats de la terra donguessin resultat. En canvi, sí resulta patent que, desde son començ, la Inquisició funcionà autoritariamente, prescindint i trepitjant la jurisdicció de la Ciutat i sos privilegis, sentant continuats precedents d'actes d'aqueixa naturalesa, amb el beneplàcit del Rei i dels seus representants.

Més avant, en 1492, la Generalitat de Catalunya té d'entaular al Rei, serioses reclamacions. La Inquisició s'entrometé en declarar sobre la pertinència de tenir de satisfer els drets del General, de robes extremes del Principat per conversos fugitius. Qüestió que resolgué, Ferran II, encarregant a l'Inquisidor de Barcelona (7 d'abril de 1492) que, en avant, no dongués cap empaig als diputats en les dites i altres coses que siguen d'aquesta naturalesa, ans revoqués dita inhibició *porque los dichos diputados pueden ejercer su jurisdicción liberamente.*

Les discrepàncies entre les autoritats locals i la Inquisició, foren, com era natural, portades a les Corts. D'aquí que, en quasi totes elles, se tracti d'abusos dels inquisidors, se treballi per treure-ls-hi atribucions i se prenguin acorts en tal sentit.

Junt a l'actitut dels representants dels tres braços, hi ha la dels inquisidors, els quals posen en moviment son gran poder e influència per neutralitzar els treballs i acorts d'aquelles i defensar les seves atribucions més o menys legals.»

Les reformes socials angleses

LA LLEI D'ASSEGURANCES SOCIALS (MALALTIA, INVALIDESA I MANCA DE FEINA) COMENÇARÀ A REGIR DESDE'L VINENT MES DE JULIOL. = LES DISPOSICIONS DE LA LLEI

EL dia 4 de maig de 1911, el ministre d'Hisenda d'Anglaterra, Mr. David Lloyd George, presentà al Parlament el seu audaciós projecte d'assegurances socials. Pocs dies després va esser votat en primera lectura a la Cambra dels Comuns. El dia 20 de juny del mateix any, reunits en assemblea els delegats de la «Federació general de Trades-Unions» i del Partit del Treball, acceptaren, per una enorme majoria de vots, els principis del projecte, el qual, votat en segona lectura per la Cambra dels Comuns i admès per la Cambra dels Lords sense discussió, se convertí en llei — *National Insurance Act* — el 16 de desembre prop-passat. Aquesta llei trascendental e interessantíssima entrarà en vigor el dia 1.er de juliol vinent.

Dugues branques té la nova llei: l'una se refereix a l'assegurança contra la malaltia i l'invalidesa; l'altra a l'assegurança contra la manca involuntaria de treball.

A continuació donem un complet extret de les disposicions de la llei en les seves dugues branques susdites.

I

L'assegurança contra la malaltia i l'invalidesa

I. — ELS SOTMESOS A L'ASSEGURANÇA.

Algunes lleis d'assegurança obligatoria contra la malaltia han subjectat a llurs prescripcions unes quantes categories d'assalariats enumerades limitativament. La llei anglesa, procedint amb més amplitut, comprèn a tots els assalariats, de 16 a 70 anys, no sotmesos a l'*income-tax*, es a dir, als que no arriben a tenir una renda anyal de 160 lliures esterlines (4,000 pessetes, suposant el canvi a la par).

Tots els assalariats hauràn de pagar la quota prescrita per la llei, mitjançant lo qual rebràn, en cas de malaltia o d'invalidesa, indemnitzacions i socors.

No més queden exceptuats els mariners de la flota i els soldats, les institucions primaries i els empleats de l'Estat, que ja gaudeixen o han de gaudir d'un règim especial.

II. — LO QUE S'HAURÀ DE PAGAR. — LA TRIPLE CONTRIBUCIÓ.

Els recursos necessaris pera abonar les indemnitzacions i passaments previstos per la llei se formaran per una triple contribució de l'assegurat, del seu patró i de l'Estat, l'import setmanal de la qual serà en conjunt de 90 cèntims pera'ls homes i de 80 cèntims pera

les dones, o sigui una cinquantena de pessetes cada any.

En la distribució dels 90 o 80 cèntims a pagar entre els tres participants, cal distingir quatre casos, segons el jornal que cobrin els treballadors.

1. *Jornal superior a 2 xelins 6 penics* (3'12 pessetes). — L'obrer pagarà, si es home, 40 cèntims setmanals; si es dona, 30 cèntims; el patró, 30; l'Estat, 20. Total, 90 o 80 cèntims.

2. *Jornal entre 2'50 i 3'12 pessetes*. — L'obrer, home o dona, pagarà 30 cèntims; el patró, 40 o 30 cèntims, segons se tracti d'un home o d'una dona; l'Estat, 20 cèntims. Total, 90 o 80 cèntims.

3. *Jornal desde 1'87 a 2'50 pessetes*. — L'obrer, home o dona, pagarà 10 cèntims; el patró, 50 o 40; l'Estat, 30. Total, 90 o 80 cèntims.

4. *Jornal de 1'87 pessetes en avall*. — L'obrer, home o dona, no pagarà res; el patró, 60 o 50 cèntims, segons sigui home o dona l'obrer; l'Estat, 30 cèntims. Total, 90 o 80 cèntims.

III. — COM SE PAGARÀN LES QUOTES: LA RETENCIÓ

Pera obtenir de l'obrer el pagament de la seva quota obligatoria, s'emplea el *sistema de la retenció*, usat a l'Alemanya pera'ls retirs obrers i establert en la llei francesa de retirs del 5 d'abril de 1910.

Cada assalariat sotmès a la llei posseirà un carnet, que presentarà setmanalment al seu patró. Aquest retindrà del sou setmanal els 10, 30 o 40 cèntims que hagi de pagar l'obrer; afegirà an aquesta quantitat els 30, 40, 50 o 60 cèntims de la propia contribució, i amb el total comprarà un segell, que enganxarà damunt del carnet de l'obrer.

El patró que no compleixi aqueixes disposicions incurrirà en sancions penals (multa) o civils (danys i perjudicis que li pot reclamar l'obrer lesionat en els seus drets a l'assegurança).

L'assegurat refractari serà castigat amb la suspensió de l'assegurança o amb la reducció dels seus drets.

IV. — ELS SOCORS E INDEMNITZACIONS.

En cas de malaltia o d'invalidesa, els assegurats tindran dret, sis mesos després d'haver entrat en vigor la llei, a les indemnitzacions i als socors que a continuació s'expliquen.

Cas de malaltia. — Els assegurats rebràn *gratuitament* l'assistència mèdica, els medicaments i el tractament que demani llur estat, àdhuc el sojorn en sanatoris o altres establiments hospitalaris. Ademés d'això,

a partir del quart dia de la malaltia i durant les vintisfs primeres setmanes, els homes percibiràn un passament setmanal de 10 xelins (12'50 pessetes) i les dònnes un de 7 xelins i 6 penics (9'35 pessetes).

Cas d'invalidesa. — Si la malaltia's perllonga més enllà de vintisfs setmanes o si devé crònica fins al punt de causar una incapacitat permanent de treball, l'indemnització setmanal queda fixada uniformement, fins a 70 anys, en la suma de 5 xelins (6'25 pessetes), amb l'excepció de les noies de 16 a 21 anys, que no més percibiràn 5 pessetes, i de les dònnes casades, que no'n percibiràn més que 3'75.

Les dònnes parteres. — Tant si estàn directament assegurades com si són solament mullers d'assegurats, les dònnes parteres rebràn una indemnització de 30 xelins (37'50 pessetes), a la qual s'afegirà, si la dona es assegurada o viuda d'un assegurat (en el cas que la criatura sigui pòstuma) l'indemnització de malaltia comuna durant les quatre setmanes que segueixin al part.

Pera tenir dret a l'indemnització en cas de malaltia o de part, caldrà haver pagat al menys 26 quotes setmanals, i, en cas d'invalidesa, al menys 104 quotes.

V. — ORGUENS DE L'ASSEGURANÇA. LES ASSOCIACIONS AUTORITZADES I LES CAIXES D'ASSEGURANÇA POSTAL

Entra en el desig del legislador que'ls òrguens obrers de la nova llei siguin les Associacions o unions d'Associacions mutualistes. Heus-aquí com:

Quan serà ple el carnet sobre'l qual, setmanalment, cada patró ha d'enganxar els segells representatius de la propia contribució i de la del seu assalariat, s'enviarà a una caixa central: la *National Health Insurance Fund*.

Aquesta administració enviarà a l'Associació de la qual l'assegurat formi part, la suma que figuri en el carnet, afegint-hi la quota de l'Estat, o sigui, en total, 90 o 80 cèntims setmanals per membre. I aqueixes Associacions entregaran als llurs adherits, malalts o invàlids, les indemnitzacions i auxilis previstos per la llei. Pera això hauràn de comptar al menys amb 5,000 membres, estar autoritzades pel comissari d'assegurances nomenat pel Tresor, complir certes regles d'administració i sotmetre's a un control financier periòdic.

Pera'l cas que'ls assegurats no pertanyin a cap associació, se crea un altre organisme de gestió i distribució de fons. Aquest organisme el constituïràn, provisionalment, fins al 1.er de janer de 1915, unes caixes postals. En cada districte seràn administrades per un Comitè sanitari local* (*Local Health Committee*) compost, en ses tres cinquenes parts, per representants dels assegurats, i el reste per delegats del Concell del districte, metges, representants de l'Estat i del servei de Correus, i persones designades pels inspectors d'assegurances. Cada una d'aqueixes caixes formarà la llista dels assegurats que hi estiguin inscrits i els repartirà, quan el cas se presenti, les quantitats degudes.

L'assegurat té sempre'l dret de fer transferir el seu compte d'una caixa postal a una societat i d'una societat a una caixa postal, i de canviar de societat.

VI. — ELS ASSEGURATS VOLUNTARIS.

Al costat dels assegurats obligatoris sotmesos al règim que acabem d'explicar, hi haurà els assegurats voluntaris. Poden esser-ho, en efecte, tots els qui, encara que no siguin assalariats, tinguin una renda anual inferior a 4,000 pessetes.

Llur quota setmanal serà de 70 cèntims pera'ls homes i de 60 pera les dònnes. L'Estat hi afegirà una quota de 20 cèntims.

Pera'ls assegurats voluntaris que no paguin amb regularitat la seva quota, hi haurà com a penalitat la suspensió o la reducció del dret a l'indemnització.

II

L'assegurança contra la falta de feina involuntaria

I. — LA DEFINICIÓ DEL RISC

El risc malaltia-invalidesa no es gaire difícil de definir. No succeeix lo mateix amb el risc de manca de feina. El risc assegurat aquí es el que's realitza quan un obrer, vàlid i desitjant treballar, se troba involuntariament sense feina.

La manca de treball que resulta de la vaga o del *lock-out* no dona, doncs, dret a l'indemnització prevista per la llei. Ademés, si l'obrer ha perdut el seu lloc a conseqüència de la seva mala conducta, si l'ha deixat sense causa o l'han posat pres, perd durant sis setmanes el dret a l'indemnització.

II. — LES PROFESSIONS AFECTADES

Per culpa de la falta d'estadístiques exactes respecte l'importancia de la manca de feina industrial en un país tant vast com el Regne-Unit, no s'ha pogut subjectar a la llei a tots els *unemployed*.

En aquesta qüestió se procedirà per etapes. De cop no més s'ha obligat a l'assegurança als assalariats d'algunes categories professionals: construcció d'edificis; construcció de ferrocarrils, docks, ports, canals, molls, ponts i altres grans obres; construccions navals — mecànica, fundició, artilleria i armes de foc incloses — i construcció i decoració de tota mena de carruatges.

Perquè aquestes indústries? Perquè són aquelles en que's fan sentir més durament les crisis econòmiques: la curva de la manca de feina ofereix sorprenents variacions. Per altra part, si'ls resultats donats per aquesta primera legislació són satisfactoris, el camp d'aplicació de la mateixa s'extendrà progressivament a altres indústries.

Se calcula que actualment els afectats per l'assegurança sobre la manca de feina seràn uns 2.500,000.

III. — ELS ASSEGURATS VOLUNTARIS

Però'ls assegurats de les professions no enumerades

no són exclosos de les aventatges de la nova legislació.

Hi ha a l'Anglaterra, més que en cap altre país, sindicats professionals prou fortament organitzats pera fer l'assegurança contra la manca de feina, i's dona'l cas que entreguen als llurs adherits que han quedat sense feina, quantitats que de vegades són superiors a les previstes per la llei. En 1910, les cent principals *trade unions* han esmerçat 17.394,000 pessetes en socórrer als obrers en vaga forçosa. En 1908, 679 *trade unions* van repartir entre'ls llurs membres, pel mateix concepte, 31 milions de pessetes.

Aquesta assegurança voluntaria, de forma professional, contra la falta de treball, es encoratjada per medi de subsidis oficials. Les subvencions seràn iguals a la sisena part de la quantitat entregada pel sindicat als seus associats sense feina, amb un màxim per individu de 2'50 pessetes setmanals.

Els obrers de tots els oficis, desde'l moment que estaràn afiliats a societats de socors mutuels o a sindicats que facin l'assegurança sobre la manca de feina, seràn, doncs, assegurats voluntaris.

IV. — LES QUOTES. — LA TRIPLE CONTRIBUCIÓ

També en aquesta assegurança se reunirà les sumes necessaries mitjançant una triple contribució de l'obrer, del patró i de l'Estat.

Cada obrer assegurat tindrà una llibreta sobre la qual, setmanalment, el patró enganxarà un segell de 50 cèntims. La mitat d'aquesta quantitat la descomptarà del sòu de l'obrer.

A fi d'any, l'Estat afegirà a l'import de les quotes patronals i obreres una suma igual al llur terç.

Així se formaràn, en el *Board of Trade*, el fons destinat a les indemnitzacions.

V. — LES INDEMNITZACIONS.

Tindrà dret a l'indemnització l'obrer sense feina que hagi treballat al menys vintisf setmanes en una de les indústries subjectes a la llei, i que justifiqui que es hàbil pera'l treball i que no'n troba.

Durant quinze setmanes com a màxim l'obrer rebrà una indemnització setmanal de 7 xelins (8'75 pessetes) reduïda a 6 xelins pera'ls obrers de la construcció d'edificis i de treballs públics. Per altra part, aquestes sumes queden reduïdes a la mitat pera'ls obrers de 17 a 18 anys.

La primera setmana de vaga forçosa no dona dret a l'indemnització.

VI. — ELS ÒRGUENS D'ASSEGURANÇA: ELS «LABOUR EXCHANGE»; LLUR PAPER EN RELACIÓ A LA COLOCACIÓ D'OBRERS.

Però'l legislador no ha oblidat que les indemnitzacions per manca de feina no són el remei de la mateixa; no són més que un medi d'atenuar la miseria dels *unemployed* fins el día en que trobin ocupació. El veritable remei està en donar feina al qui no'n té.

Era, doncs, indispensable organitzar la nova institució d'assegurança sobre la manca de feina en combinació amb les institucions creades en 1910 pera la colocació dels *sense-feina*, o sigui els *Labour Exchange* o Borses del Treball. Ademés, quant més aviat trobi colocació l'obrer, menys costarà al fons d'assegurança.

ELS HOMES I LES COSES DE CATALUNYA VUTATS PELS NO CATALANS

Judicis sobre'ls artistes catalans concorrents a l'Exposició d'art de Madrid, per don LUIS ANTÓN DEL OLMET, publicats en Las Noticias

LOS CATALANES. — Los catalanes merecen un vivo aplauso. Es la primera vez que concurren en legión, ganosos de pelea. Sean bienvenidos y sea esta simpática irrupción mensajera de intensa comunidad espiritual con el resto de la patria.

Los catalanes, dicho sea con toda sinceridad, han dado una gran nota de personalismo. A veces, descarriados un tanto, buscan algunos en la extravagancia el éxito. Pero aun así, originales, profusos, son una viva sensación de entusiasmo.

Rusiñol — no me cansaré de loar a Rusiñol —, admirable. Meifrén, un poco desdibujado, pero soñador, lleno de alta poesía en su lienzo *Cadaqués*. Pichot, demasiado primitivista en sus óleos, pero maravilloso en sus aguas fuertes. Federico Beltrán, el pintor fino, exquisito, inglés, de siempre. Barrau, pintor vigoroso y dueño de la luz y de la expresión en su obra *La misa de los emigrantes*. García Escarré, atinado en el retrato de *Lluïsa*. Don Baldomero Gili Roig, alto poeta en su bien ajustado lienzo *Vida*, en que tiene nueva y bella expresión el beso. Isern,

demasiado afrancesado, pero gentil. Malagarriga, en el mismo tono. Don Miguel Oslé, goyesco, gallardísimo, en su auto-retrato. Pellicer, exquisito como pastelista. Riquer, también exquisito en sus retratos, especialmente en el de Andrea Bearn. Soler y Gili, algo incorrecto aun, pero muy original y muy expresivo. Tamburini, galano colorista en su *Pérfida como la onda*. Togores Llach, bien orientado en su atento estudio de loro, Vallhonrat, consciente del desnudo. Y en escultura, el admirable, el vigoroso, el fuerte Oslé.

Respecto de Galofre Oller, justo será decir que se presenta como un gran pintor en todo; en sus retratos, en sus composiciones. Sólo me ha dejado un poco deprimido su famoso tríptico simbolista. Ese Cristo sobre un automóvil que conduce Edison, me parece de un intelectualismo barato. Es triste que un hombre de tanto talento como Galofre Oller haya pintado un cuadro tan hermoso con un asunto tan falso y, sobre todo, tan de chalina, sombrero apabullado y pipa en ristre.

CRONIQUE VALENCIANES

CANT DE FORTALESA

EN aquestes cròniques, que titulo valencianes, no perquè hi hagi de tractar en elles solament de les coses de Valencia, sinó també dels fets o de les qüestions relacionades amb la meua terra i amb els meus compatriotes i de les consideracions que fets o qüestions me sugereixin, vull avui recullir una bella, esperançadora i forta nota d'optimisme que es tota una desautorització pera'ls catalans que en llengua catalana han escrit que *Els Segadors*, el himne nacional de Catalunya, són un cant funerari i una expressió d'impotència.

Havia tingut lloc una festa literaria en el soperb Palau de la Música Catalana, aqueix meravellós temple de l'Art, aont i en la primera festa de la música allí celebrada, fou otorgat el premi d'honor a un músic valencià: Alonso; aont l'any passat i en la mateixa festa, fou honorat amb l'encàrrec del discurs de gràcies, altre músic valencià: l'Eduart L. Chàvarri, distingit crític i notable literat; aont el gloriós Orfeo Català, ja gloriós abans d'anar a Madrid, ha interpretat obres d'autors valencians, clàssics i moderns. S'havien allí celebrat els Jocs Florals, en qual gaia i patriòtica festa se dedicà un afectuós recort a la memoria d'uns quants valencians il·lustres darrerament desapareguts: el notable poeta i entusiasta valencianista, en Josep M.ª Puig Torralba; l'eminent músic en Salvador Giner; el meritíssim historiador doctor en Roc Chavás; el popular poeta en Josep Adrià; i finalment el patriarca de les lletres valencianes, el poeta Teodor Llorente, al qual se li va rendir un darrer homenatge i en parla valenciana ressonaren els seus versos. Memorable festa finida amb el patriòtic himne *Els Segadors*, que'ls valencians presents escoltaren de peu i amb el cap descobert, fent-li l'honor que's mereix aqueix viril cant de llibertat.

Sortíem, finida la festa, del Palau de la Música Catalana i ens dirigíem al Parc pera descobrir l'estatua del precursor del renaixement valencià, el poeta Teodor Llorente; i un nombrós aplec de valencians, lluint orgullosament al trau un distintiu amb les quatre barres — distintiu que ha sigut ja arrencat dels nostres pits per unes mans vergonyants —, portaven una magnífica corona de flors naturals, amb una llaçada, també de les quatre barres, pera depositar-la al peu de l'estatua del seu poeta.

I al posar-se la comitiva en marxa, ressonaren potentes i atronadores les valentes estrofes d'*Els Segadors*, el cant d'optimisme, l'himne amorós i odiat que exalta els esperits amb noble exaltació, i fa vibrar les ànimes d'entusiasme perquè es alhora una expressió enèrgica de vida i un clam irat de revolta i rebel·lió.

Catalunya triomfant
tornarà a ser rica i plena!
endarrera aquesta gent
tant ufana i tant superba!
Bon cop de falç!
bon cop de falç!
qui'ns vulgui moure brega,
bon cop de falç!

Cant de fortaleza i d'esperança, engendrat pel noble odi i pel sant amor.

Ara es hora, segadors!
ara es hora d'està alerta!
per quan vingui un altre Juny

esmolem ben bé les eines!
Bon cop de falç!
bon cop de falç,
si'l blat ens volen pendre,
bon cop de falç!

Es l'himne nacional de Catalunya, i les seves estrofes són fortes i onejantes com banderes de combat, i les seves notes, agudes i esborronadores com clarins de guerra. Himne de redempció que tot cantant-lo, ens obliga a cloure'ls punys i mirar en l'aire, i clamar per la futura llibertat de la patria oprimida.

Que tremoli l'enemic
en veient la nostra ensenya!
com fem caure espigues d'or,
quan convé seguem cadenes.
Bon cop de falç!
bon cop de falç,
defensors de la terra,
bon cop de falç.

I aquest cant de fortaleza, que com ha dit justament un fervent catalanista castellà, es l'únic himne que tenim els catalans, l'únic que encén d'ira als enemics, perquè llançant a l'aire el ¡Bon cop de falç! se remouen les entranyes anticatalanes; aquest himne que fa maleir d'odi i uneix els cors catalans abrindats per la flama sagrada de l'amor patri, era també cantat per aquell estol de valencians, molts dels quals l'entonaven sense saber-lo, perquè ja'l sentien, i altres, volien aprendre'l pera cantar-lo.

Els Segadors, cantats espontaniament en mig del carrers per veus valencianes, es, en el meu concepte, molt més significatiu pera l'extensió del catalanisme, que no pas les preparades i teatrals aclamacions fetes a Madrid a l'*Orfeo Català*.

Quan l'*Orfeo* estigué a Valencia, una comissió de catalans que sabien que'ls valencianistes volien demanar *Els Segadors* al final dels concerts, anà a pregar-los que no ho fecin perquè no semblés una provocació als abundosos enemics de Catalunya. I *Els Segadors* no's cantaren perquè no's demanaren. Ara, pot-ser ni demanant-los se cantaríen.

Els Segadors, cantats o exigits per veus valencianes, són una demostració del seu triomf i una afirmació de la seva fortaleza.

Serà curiós i extraordinari que, trobant-se tots plegats en un acte o una festa, un grup de valencians exigits a un altre grup de catalans claudicats, pot-ser els mateixos dels quals els havien après, que cantessin amb ells *Els Segadors*.

L'himne nacional de Catalunya, aqueix cant de fortaleza, s'extendrà triomfador per tot arreu, i pot-ser, temps a venir, se cantarà en totes les terres de llengua catalana. I d'això'n seràn culpables els catalans que s'avergonyeixen d'escoltar-lo i els madrilenys que tenint-ho a la seva mà, no han sapigut matar-lo, enfeblir-lo o desvirtuar-lo. Per això bastava que a Madrid li haguessin demanat a l'*Orfeo* que'l cantés i haver-lo aplaudit al final, sorollosament, amb el mateix entusiasme que ovacionen al Vicens Pastor o a la Julia Fons.

Per la feblesa d'uns catalans y per la candorositat dels madrilenys, *Els Segadors* continúen essent un cant de fortaleza, que ja'l comencen a entonar veus valencianes.

MIQUEL DURÁN TORTAJADA

Prosistes catalans d'ara

Carme Karr

DE LA VIDA D'EN JOAN FRANCH

(FRAGMENT)

LES darreres paraules se trencaren en un sanglot. En Franch sentia l'emoció batre-li en els polsos, al uníson d'aquell dolor immens. I aquell cor seu, ves-sant de tendresa i d'anyorança pera el fill *tant desit-jat i mai vingut*, sofrí d'una manera indefinible en el recort d'aquells vint anys passats al costat de l'esposa bella i amant, sense que haguessin granat llurs besos d'amor, els més esperançats i els més ardents!

Vint anys!... Li semblava encara mentida an en Franch, el no poder esperar-la més la gloriosa anuncia-ció del fill en les entranyes beneïdes d'aquella dòna que's deia Esperança!...

Vint anys d'inútils devers, d'estèrils abraçades! Vint anys durant els quals a llur voltant havien vist florir tants breçols en llars menys dignes i menys amo-roses que la seva! Vint anys esperant la claror d'una rialla d'infant, en aquella casa que la fortuna i la gloria afavorien!...

I tot d'un cop, davant d'aquella dòna que plorava d'angoixa i de temença a l'esmentar vergonyosament sa maternitat, en Franch se sentí invadit per una gran onada d'odi i de rancúnia envers aquell home, sortós sembrador de vides, creador inconscient d'uns fills pera'ls que ni un sacrifici feia de sa existència d'egoís-tes plaers, i que sinistrament despullava de lo que'ls pertanyia.

La mà bruna, ampla i ferma de l'advocat, en la que hi brillava l'or de l'anell nupcial, seguia acariciant nerviosament la barba argentada, o's passejava per el noble front com pera desemboïrar-lo. Una infinida amar-gura, mai tant intensament sentida, s'anava apoderant de la voluntat d'aquell home fort. Una revolta qual violència li costava dominar, s'alçava en tot son esser, contra lo creat i lo increat.

I tot ell vibrava vers els sublims misteris de la vida, i li pujava a la gola una ansia folla de cridar i de maleir contra la injustícia que talment sembla presidir a determinades existències.

En tant, la veu trista i dolça seguia son relat de dolor, de ruïna i d'enganys; i expressava tràgiques temences pera'l pervindre.

Mes en Franch, apenes l'escoltava... Son esperit era ben lluny, ansiós d'esbrinar misteris...

Quan la mampara s'hagué clos silenciosament dar-rera d'aquella dòna feconda i dolorosa, en Franch, prop del dintell restà dret, els ulls sense esguart, com ubriac d'amargura, tot ell fet un dolor intensíssim.

En mig d'aquella sala de treball, severa i superba alhora, la figura arrogant de l'advocat se dreçava, alta i vigorosa, en plè vigor de maturitat. La testa de nobles línies, els cabells bruns, argentats en els polsos, la boca fresca i sanita de llavis molçuts prometedors de bondats i de besades voluptuoses; els ulls foscos, guardant misteriosos efluvis d'inconegudes tendreses, les espatlles amples, el pit franc, tot, en aquell home'l feia aparèixer en fortaleza i hermosor varonil, com el creador d'una raça de plançons sanitosos; tot ell era com una admirable soca, tota forta, tota dretura i sanetat.

Anant vers la taula de treball, l'esguart d'en Franch se posà en la nota blanca d'una deliciosa escultura, posada davant d'un dels balcons, sobre un pedestal de roure. Un bust alabastrí de dòna somrienta i serena, donant el pit a uns llavis d'infant.

Sospirà, i assentant-se davant del munt de papers que li havia deixat la dissortada, els apartà a un costat, i com pera fugir d'aquella obsessionant tristesa, obrí'l llibre que un poeta amic li havia remès poques hores abans, i que allí, sobre sa taula, esperava un rar moment d'atenció.

L'obrí pel mig, sense esma, i sos ulls llegiren les punyentes, les inesperades estrofes:

« Oh fill del nostre amor que no has vingut
amb tot i tant com fores desitjat!
En el meu pensament sempre has viscut,
cada nit en mos somnis t'he somniat.

.....
Semblant al niu que no ha tingut moixons
romàn en nostra llar ton breçol void
mentres nos consumim com els tions
de l'arbre que han tallat per no fer fruit.»

Un gran sanglot li esqueixà la gola, i amagant el rostre entre'ls braços que entornaven el llibre com en una abraçada, plorà amargament sobre aquell dolor amb que'l seu, tant íntimament, s'agermanava.

CARME KARR

Poetes catalans d'ara

Emili Guanyabéns

SALUT! *

Oh benvolguts germans!
 Salut i bona sort!
 En la llunyaria sento
 mon nom ressonar fort,
 i, tremolant de goig,
 vos torno l'abraçada.
 També us estimo, jo;
 també jo, desde aquí,
 mon ànima aixamplant,
 la mar fent enxiqui,
 veig, amb plaer, que honreu
 la nostra terra aimada.
 Voldria que us portés,
 ma humil salutació,
 dels viòlers que miro
 la bosquerola olò,
 d'aquestes blaves ones
 la flaira salabrosa;
 voldria, amb el ressò
 del nostre antic parlar,
 fins a la pensa vostra
 ben clara fé arribar
 l'imatge de la Mare,
 dels seus bons fills gelosa.
 Gelosa de vosaltres,
 que no l'oblidareu;
 gelosa d'aquests fills
 que van per tot arreu
 cantant el llur anhel,
 plorosos d'anyorança,
 fent onejar pel món
 son gloriós penó,
 fent assaber a tothom
 que'l solc ja té llevó
 i que'l sembrat d'avui
 demà serà gaubança;
 fent avinent que'l foc
 que avui es sols caliu
 no trigarà a ser flam
 que invitarà, joliu,
 els pobles germans nostres
 a fer-hi la rodona:
 que'ls cridarà a fer rotllo,
 mals dies oblidant

i amb ses rogenques lletres
 decrets d'amor traçant
 que'ns donin dret a dur
 la triomfal corona.
 Car quan de Catalunya
 ressoní'l nom per tot
 i el jou que avui la ofega
 no sigui més que un mot;
 quan ja tota l'Iberia
 se senti revifada;
 quan ja pel voler nostre
 serà un pomell de flors
 i el sol de deslliurança
 ja haurà assecat els plors
 que inunden ara ardents
 la plana desolada;
 llavors, la nostra Mare,
 duent ben alt el front,
 joiosa que s'adoni
 de son esforç el món
 i els seus germans portant
 en cordial companya,
 dirà, dels pobles forts
 plantant-se al bell davant:
 — L'arbre corcat d'ahir
 s'es fet potent i gran.
 No es morta, encara, no:
 veus-e'l aquí, l'Espanya! —
 I aquest serà'l triomf.
 I, ja'l miracle fet,
 enfront del nom dels avis
 podrà alçà'l cap el nét
 i encomanà an els fills
 l'herencia conquistada.

.....
 Germans de l'Argentina!
 Salut i bona sort!
 En la llunyaria sento
 mon nom ressonar fort:
 a tots, comblert de goig,
 retorno l'abraçada!

EMILI GUANYABÉNS

Barcelona, 9 abril 1911.

*) Havent sigut enviats aquests versos a un individu del Casal Català de Buenos Aires en resposta a la seva afectuosa invitació a fer alguna cosa per esser llegida en una vetllada que, segons sembla, projectava aquella societat com a fraternal ressò de l'èxit de *Trasplantades*, creu l'autor mancada de fonament la llur inserció en aquestes planes, puix no sab que a hores d'ara hagi arribat a tenir lloc l'acte a que anaven destinats. Aprofita, doncs, l'ocasió de corretgir-los en prova per fer constar que'l seu parer discrepa, en això, del massa deferent de la REVISTA DE CATALUNYA, a la qual resta, amb tot, coralment agraït per la distinció rebuda. — E. G.

INTERVIUS & INFORMACIONS

EL PROJECTE DE MANCOMUNITATS I CATALUNYA. = CONVERSA AMB DON JOAQUIM LLUHÍ I RISSECH

Elogi d'en Lluhi. — El projecte d'en Canalejas no es, ni remotament, autonomista; es, pel contrari, advers al nostre nacionalisme. — El dolorós moment de la nostra política. — El poble està insensibilitzat i desorientat. — Una actitud greu d'en Lluhi

HEUS-AQUÍ, en la persona d'en Lluhi i Rissech, un polític abnegat, rectilini, auster, intransigent; heus-aquí un polític que ha fet de la política un sacerdoti i un culte; que an ella dona lo més noble que té l'home i lo que més estima l'home; que pera dedicar-s'hi dignament, ha estudiat i s'ha preparat en una llarga, pacient i rígida disciplina mental. En la desolació del nostre món polític; en mig de la claudicació, de l'inconsciència, de l'apatia, de la manca d'esperit de sacrifici, de l'absència d'estudi, de la degeneració del sentit ètic, de la covardia... de tots aquests greus mals en que's demostra tant gran miseria intel·lectual i moral, aquest polític es un exemple reconfortador, es una excepció — una de les poques excepcions — que hi haurà que fer el dia en que s'historiegi la nostra actualitat política i s'hagin d'exigir tantes responsabilitats a tanta gent.

Se li ha dit inflexible, com un insult, perquè hi ha qui creu que s'ha de viure de flexibilitats, de contemporitzacions i de petites transigències, al cap de les quals hi ha sempre una rectificació i una renunciació a l'ideal. També hi ha qui li ha dit que es dur i sense emoció, an ell, l'home que precisament per una exuberància de sentiment actua e intervé en la vida pública, empès pel seu gran afany de realitzacions justicières. I, fins aquells que no han pogut obtenir d'ell desviacions del camí marcat, concessions i complascències, li han retret això, com una censuració pruija d'imposar sempre el propi criteri, com una convicció de superioritat humiliant pels altres i com una obcecació en el parer pres.

I no hi ha res d'això. Els que coneixem íntimament an en Lluhi i Rissech, que som molts menys de lo que convindria, sabem que no hi ha res d'això. Es inflexible en allò que es fonamental, en aquells quants principis capdals de la seva idealitat, que no vol sacrificar a minucies e insignificàncies; es inflexible perquè pot ésser-ho, perquè té una orientació segura en línia recta, sense zigzagues ni interrupcions. I es dur i ferm e invencible, quan ha d'imposar un procediment contra un altre que es l'anul·lació o una idea contra una altra que fa virada. Fora d'això, que es fonamental i no deu supeditar-se, el seu esperit es malejable e influenciable i obert al judici agè i a l'impressió externa, com el seu cor ple de bondats i delicadeses de sentiment.

En Lluhi i Rissech ha estat, fins fa poc, un optimista formidable. La seva fe era superior a tots els desenganys i a totes les desfetes. Creia en Catalunya i en el seu esperit nacional rediviu e invencible. Creia en els catalans i en el seu inextingible amor a la Llibertat. Ara fa un quant temps, l'optimisme obstinat i heròic d'en Lluhi, té moments de depressió, fins de vegades es substituït en el seu esperit per una franca desesperança. La crisi del catalanisme, les dissensions i els plets de moralitat del partit a que pertany, no curats ni amb temps ni amb retràs; la rectificació del catalanisme de la dreta i la seva evolució monàrquica,

sense que'l poble hi hagi posat el merescut correctiu, i ara darrerament el migrat projecte de Mancomunitats, que ell veu acceptat amb poques protestes pels catalans nacionalistes, han determinat aquesta desesperança, que està a punt de convertir-se en negre pessimisme i en franc descoratjament.

Vaig trobar an en Lluhi, al fer-li l'entreviu, en un d'aquests moments de dubte i de depressió. Era fresca la dolentíssima impressió produïda pel projecte de Mancomunitats i sota d'ella me parlà l'il·lustre amic. I era precisament del nou projecte que volia saber la seva opinió.

— No us puc amagar, amic meu, — comença per dir-me — que l'efecte que m'ha fet lo de les Mancomunitats, tal com s'ha presentat al Parlament, no pot ésser més desfavorable. Aquest projecte ve a resoldre a favor de la centralització el problema de les llibertats autonòmiques i de les reivindicacions nacionalistes de Catalunya. No es un projecte autonomista, perquè no reconeix a la Mancomunitat cap facultat pròpia, cap funció exclusivament i genuïnament seva. Es una província de segon grau, amb facultats delegades per les actuals províncies, lo que volen fer de Catalunya. Es una nova agència de l'Estat, encarregada per aquest de determinades funcions de dret públic. No té Govern, ni Parlament, ni Poder Judicial, encarregats de desplegar una vida autònoma. No té cap arrel en la consciència social ni en el sufragi. Les seves forces són insignificants en l'ordre econòmic, nules en l'ordre jurídic.

Tampoc es un projecte nacionalista — afegeix. — No respon al fet ni al dret de Catalunya. No ve a regir l'existència col·lectiva dels catalans, ni a exercir el domini de la nostra civilització, ni a traduir en fórmules legals el procés indefinit de la nostra consciència jurídica. Seràn agens a la Mancomunitat la nostra història, el nostre dret civil, la nostra llengua, la nostra riquesa pública, la nostra vida. Seguiràn en peu les nostres demandes d'un Govern autònom de Catalunya, d'un Parlament autònom de Catalunya, d'una Judicatura autònoma de Catalunya, d'una Hisenda pròpia de Catalunya, de tota una gama de funcions purament catalanes, creació suprema del nostre geni col·lectiu. I estarà fora de joc en el nostre intern procés d'evolució, sense disciplina de dret públic, el noranta nou per cent de la vida social del nostre poble.

— No es, doncs, per vostè, aquest projecte de llei, res essencial pera Catalunya, ni pot ésser el fonament de res, ni el primer intent de res, en quant a la futura autonomia de la patria catalana?

— Això mateix. En tot el projecte no hi ha un principi per ont se vegi que's pot anar a la consagració i al reconeixement de la nostra personalitat com a poble. Sempre se'ns tracta com a província i lo poc que se'ns

concedeix, es condicionat, intervingut i vigilat per l'Estat, que té sempre a la mà la vida d'aquestes minses concessions. En altres termes, pera mi el projecte no es res més que una temptativa de dret administratiu regional, dirigida, no a preparar l'autonomia, sinó a escamotejar-la. Aquest nou dret administratiu serà un element de la concepció de l'Estat, un ordre legal centralista i fiduciari, una ratificació de l'estatisme. I així resultarà contrariada i abatuda l'aspiració autonomista i nacionalista, que exigeix, entre altres coses, un dret administratiu regional, diferent del que's refereix als interessos i a les funcions de l'Estat. L'evidència de lo que queda exposat resulta plenament de la comparació del projecte de Mancomunitats provincials amb les Bases de Manresa, amb les doctrines d'en Pi i Margall i de l'Almirall, amb el projecte de Constitució del temps de la República, amb les facultats dels cantons suïços i dels Estats ianquis, amb la reforma sobre Irlanda sotmesa al Parlament de l'Anglaterra, es a dir, amb tot lo que al món s'ha fet en veritable sentit autonomista.

— Així — objecto — aquest projecte es pera vostè, sota el seu debilíssim sentit descentralitzador, no autonomista, sinó una obra antinacionalista, per quant enforteix i confirma una vegada més l'intangible sobirania de l'Estat?

— Innegablement — me contesta — l'obra d'en Canalejas, com la d'en Maura, es essencialment contrària a l'autonomisme i al nacionalisme. L'un i l'altre són devots de la centralització i de l'estatisme. Totes les funcions socials de la civilització les volen pera un Estat rígid, unitari, intangible. I an aquesta concepció en Canalejas hi sacrifica l'ideal de la llibertat, la feconditat de l'esperit social, totes les forces de desplegament i d'evolució que hi puguí haver encara vives en els pobles ibèrics.

— I acceptant el projecte en aquest migrat aspecte administratiu — torno a preguntar — creu que podrà repercutir beneficiosament a Catalunya?

— En aquest ordre purament oficinesc farà poquíssim bé; encara que en l'ordre polític i pera'l nostre avenir com a poble ens farà molt de mal. Per això no'm sorpren l'extranya actitud dels nostres enemics. Els que fés monàrquics, posats d'acord, han portat la reforma al màxim d'insignificància i raquitisme, aprofitant la depressió actual del nacionalisme de Catalunya, que ni pera ells ni pera ningú es cap secret. S'han agafat al projecte els monàrquics de totes les condicions i matisos, comprenent la força que aporta a les institucions establertes. Han entrat en la tramoia els hàbils de sempre, tant els catalanistes d'ahir que estàn cansats del catalanisme, com els neòfits d'un patriotisme català inofensiu, manso i de circumstàncies. I s'està fent una campanya d'acció monàrquica i ministerial desde Catalunya i en nom de Catalunya, desplegant en ella un esforç vigorós en pro de la reforma, tot declarant que aquesta es molt deficient i no resol el problema.

—?

— M'extranya que hi hagi federals nacionalistes republicans propicis a l'obra d'en Canalejas. Es dolorós que homes nostres acceptin el projecte en lloc d'impugnar-lo. Cap raó catalana aconcella aquesta tàctica, palesament oposada a les conveniències nacionals de Catalunya, perquè afavoreix la reforma i mata tot treball en favor d'esmenes en sentit catalanista. Ens tornem a trobar en els darrers temps de la Solidaritat, quan la Lliga i els seus acòlits havien fet abortar el moviment social de Catalunya. Ressuciten temps de desorientació, de desengany i de reculada del catalanisme. Si això segueix, nosaltres ens podrem creure nacionalistes, republicans, demòcrates, però actuarem com a seguici de l'estol regionalista, com a auxiliars

fidels de la política centralista i dinàstica. I si això dura, anirem perdent, per la ferida oberta, inestroncable, d'una actuació conservadora de fet, tota la sang del nostre còs i tota l'idealitat del nostre pensament patriòtic. Per segona vegada, estarem convertits en gestors de negocis d'altre, en instrument d'una política que mai ha sigut ni lliberal, ni catalana, ni genuïnament nostra.

Nosaltres — afegeix l'interlocutor — tenim l'incurable defecte de moure'ns a estil de satèlits o de procuradors de la dreta catalana. Acudim a la crida del regionalisme en totes les circumstàncies. La política nostra, en un sentit nacionalista i lliberal, es una eterna plana blanca. L'influència en el nostre partit està en raó directa de les complacències amb els nostres adversaris de matí conservador, en raó inversa del contacte fecond amb les esquerres. I en aquesta actuació, l'ideal no es lluminós, ni principi d'acció, ni força impulsiva, sinó sentiment que dorm en un plec íntim, quasi oblidat, de la nostra ànima.

Me vaig creure en el cas d'observar a l'il·lustre entrevistat l'excessiva negror dels seus judicis.

— Vol dir que estem al començament d'una tant crítica situació? No hi posarà massa pessimisme en les seves paraules?

— No ho cregui, no, amic Ametlla, — me respón. Ja sabeu com soc de serè i sabeu també que fa temps que ho veig venir tot això!

— Però'l nostre poble...

— El nostre poble se troba desorientat i amb poques ganes de que l'orientin. No vibra avui, no té entusiasme. I sinó, miri quin efecte li ha fet el projecte de Mancomunitats. Ni fred ni calor. Són uns quants que manejen l'incenser, però ell encara no s'ha entusiasmat ni en pro ni en contra. Jo'm penso que ara passem, i en som víctimes, una política antagònica amb la Llibertat i amb Catalunya. Ens conduim absolutament a l'inrevés de com se condueixen els patriotes de tot el món. No tenim cap força de desplegament nacionalista.

A Irlanda, a Alsàcia Lorena, a Finlàndia, — afegeix — no seria possible sense una formidable protesta popular una reforma contrària a l'ideal nacionalista. Un poble conscient del seu dret social, no acceptarà mai que li escamotegin la direcció de la seva consciència col·lectiva. Però nosaltres, els catalans, estem, per la nostra culpa, desviats del camí patriòtic. Per una aberració de la nostra voluntat, ens deixem convertir en defensors d'un projecte administratiu, a l'entorn del qual, si s'aprova, haurà de girar en lo successiu tota la nostra vida. El nostre ulterior problema, creada la Mancomunitat, consistirà en exercir funcions delegades, en esser òrguens de l'Administració pública, en recullir almoines. El treball de varies generacions se consumirà en donar a la Mancomunitat la major força possible dins d'una delegació mesquina. I an aquells que evoquin l'oràcul de l'ideal nacionalista, se'ls titllarà de pertorbadors de la província de segon grau, de força negativa, robada a la feina permesa per l'Estat, d'esperits discòls e impacients extraviats en el camí del somni i la quimera.

Jo crec que la reforma d'en Canalejas — segueix en Lluhi — ve a destruir les nostres esperances patriòtiques. Si la reforma prospera, Catalunya haurà perdut el propi imperi polític, social i jurídic, quedant definitivament traduïda a l'actuació unitaria i homogenia de l'Estat. En aquest cas, els problemes de la civilització no seràn nostres sinó com allum vinguda del centre i com a ombra reflectada de l'astre d'un Parlament i d'un Poder Executiu encarregats de tots els interessos públics.

Per això — acaba dient el meu interlocutor — pro-

clamo desde ara l'extinció virtual de la meua vida d'home públic. Jo no puc concebir una actuació tancada en les fites i els horitzons d'una Catalunya-provincia. No veig la manera de realitzar un treball útil, per la Llibertat i per la Patria. Si es clara la visió del meu esperit sobre'ls temps futurs, serà irreparable el dany que ara's causa a l'aspiració nacionalista, serà irreversible l'obra administrativa actualment defensada per casi totes les tendències de la política de Catalunya, i serà definitiu contra nosaltres el monopoli de les facultats de civilització en mans d'una oligarquia centralista.

La gravetat de lo dit, sobre tot de les darreres

paraules, donà un tó cerimoniós i solemniàl a l'acabament de l'interviú.

En Lluhi acabava de fer grans clarors sobre la veritable significació de la llei que'ns vol donar la monarquia. Però era més important que això, l'insinuació, la declaració més ben dit, de la seva manca de compenetració amb l'estat de coses que crearia en la vida pública d'aquí'l projecte provincià i de l'actitut que això l'obligaria personalment a adoptar.

Fondament impressionat per les greus declaracions oïdes — declaracions que seràn, sens dubte, molt comentades — prenía comiat del senyor Lluhi, agraint-li la gran deferència de donar-me tant interessant i sensacional materia pera omplir aquesta informació.

CLAUDI AMETLLA

LLETRES IBERIQUES

PORTUGAL: JULIO BRANDAO

CARTA DE LLUNY

PER aquestes llunyanies, cercant la bona sort, jo solament hi he trobat desilusions i tristeses. I tú, Lluisseta, perquè no'm dones noves teves? Que potser m'has oblidat? Siga com siga, jo t'escric: escriure-t es, pera el meu cor, en aquests paratges, un vas d'aigua fresca que béc, i una alegríia infantívola, cada vegada més anyoradica, me refila a l'ànima com un cant d'au misteriosa en nit de dolcíssim clar de lluna...

Oh! Lluisseta, perquè no'm dones noves teves?

Escolta-m. Jo, en aquest exil visc recordant. Tot se'm rememora, tot el passat s'aixeca clar i màgic, tal com la Natura s'argenta i fulgura quan la llum plena surgeix darrera d'una gran montanya.

Aquell qui no gaudí d'una felíç infantesa, quina tristor! Un passat poètic be val un passat de glòria... En aquesta gleba de foc, jo puc lluitar amb bandolers o amb les feres, puc travessar la més negra miseria, sofrir els dolors més crús; puc patir fam, Lluisseta! Mes, al morir, la meua infantesa m'omple'l cel d'estrelles, me voleia al lluny, com si fos el teu mocador xop de llàgrimes, i jo tindré aquesta gran anyorança i aquesta llarga tristesa — que es, al capdavant, tota l'alegríia dels desgraciats.

Recordo ara aquella última tarda que joguinejàvem amdós a la porxada i la teua mare ens cridà... Teníes d'anar al molí a cercar la fornada. Eren dugues saques de farina: jo portaria la més gran, pera ajudar-te. I cap al molí seguirem — quina alegríia la nostra! — vora'l riu que s'esmunyia fins al lluny blavenc, entre feixes. Trencàrem per un corriol tot garlant: jo corria, m'amagava dintre les gatoses, les moreres, i desseguida tu veníes pera rampinyar les mores que cullíes en rams negres de silvestre i delitós sabor.

— Goita! goita!...

Extenent-me les mans esgarrinxades per les punxes, amb un petitet rubí de sang escorrent-se... Allavors, fent el cor fort, jo t'ensenyava el meu puny ferit; amb el mocador t'aixugava el teu rubí de sang i t'ofrenava més mores, polides i negres com els ulls dels grills que jo duia dins la barretina vermella.

I novament corriem amb els llavis rojos de l'àpat silvestre. La llum moria en el darrer somriure del crepuscle. Per la montanya, les ombres rastrejaven; sols

els cimals de la serra refulgíen, encesos pel sol morent, com ferres de velles llances...

La nit queia apressada amb les seves amples ales tristes. Arrancàrem a córrer, que era tard... Lluisseta, Lluisseta, com tot se'm recorda i tant de temps que ha rutllat damunt meu en onades de desconhort i d'infortuni! Els teus ulls encara brillejen en la meua ànima, la teua veu encara refila en la meua ànima. Es la més dolça cançó que he sentit mai...

Mes, deixa-m recordar... Corriem, corriem... Ja el molí era aprop. Ja's sentia a les rodes el murmuri de les aigües, semblant al dels vents de l'hivernada. I a l'instant, pel mig dels arbres que gemegaven entristits, el casalot aparegué tot ròneg.

— Déu vos guard, oncle Pere!

— Espereu-s, mainada! Vaig a buscar les saques. Heu vingut molt tard!

Ah! el bò de l'oncle Pere, esprimatxat i quimèric com don Quixot, amb els seus bigotços grisencs i marcial! I ont deù parar aquest moliner qui podria figurar en una novela de cavallería antiga?

A dins, el brugit creixia, com si aquella casa rònega i vella s'anés a esquerdar, els taulons s'esberlessin i s'enrunessin totes les pedres — mentres les moles rodaven aixafant el gra daurat i sant que queia en una polsaguera lluminosa...

En aquella hora, quan el misteri ens illuminava el pit i la llum agonitzava, la remor del molí't feia por; tu t'agafaves al meu braç, Lluisseta; i, mentres esperàvem, ens entreteníem contemplant l'aigua que corria, d'un blau fosc, curullant els catífols, escumejant al saltar el rec i lliscant, après, tranquila i llustrosa, que semblava, en alguns recons de les vores més ombrívols, bocins de satí negre sense una arruga. Ja no s'oviraven les arenes del fons, ni podríem — malviatge! — tirar còdols als eixams que fugien amb reflexes d'alumini. Tot era elegíac, ple d'esgarrifances, de secrets; tu m'apretaves el braç més fort, els teus ulls s'engrandíen... Els altíus pollancres sospiraven remors de branques dolces com un afalac, com un blà ròssec de sedes.

Mes, el moliner retornà amb les saques i sortírem.

— Adeussiau, oncle Pere!

— Avieu-se, mainada. Veiam si us surten les bruixes!

La lluna s'enlairava, bella i albíssima, com no l'he vista enlloc més, Lluïseta. Quin anyorament sento de la claror de lluna de la nostra terra! No n'hi ha d'altra aixís; enlloc n'he vista d'altra igual a aquella que queia damunt de les messes sospirantes, de les eres ont hi ballàvem al sò de les guitarres, les nits quietes quan les granotes canten i l'aire s'embauma amb l'aufabrega dels enamorats... I fou a la llum d'aquest clar-de-lluna que tu'm secretejaves:

— I si'ns sortissin les bruixes?

I jo no't responguí, sempre brau vora la teva dolcesa — no't responguí, Lluïseta, perquè tenia por. Si'ns sortissin les bruixes!... Per què'ns n'havia de parlar de les bruixes, l'oncle Pere, en aquells herms, amb pinedes funeraries, quan la lluna anava alta encisant la Naturalesa tota, car la lluna es també una bruixa que té filtres d'encisaments i dels brills màgics de la qual encara els poetes estan tots encisats.

No tardà que tu'm diguessis, més endavant, allà ont els arbres s'espessien:

— Ja són aquí! Goita! goita!...

Tenies els ulls hermosos, esverats, estaves pàlida, mal aguantant la petita saca de farina. I jo vaig esguardar i, efectivament, vegí les bruixes, vestides de blanc, entre les branques, papallonejant i dançant...

Quelcunes tenien el rostre arrugat, els ulls rodons com bales de vidre, el nas encorvat com el bec d'un esparver. Sí, Lluïseta, eren elles, que començaven la ronda, vora un rierol, ont anirien a beure a mitja nit, quan la lluna sembla obrir-se encara més blanca dalt del cel, enrosada amb les llàgrimes de tots els qui estimaven.

Oh, manyaga meva, dolça companyona meva! amb quina gràcia d'au petiteta i espantadica'm portares entre uns arbusts, ont amdós ens ajupírem silenciosos i tremolosos asseguts damunt les saques de la jornada! Les bruixes continuaven revolant entre les branques espessides més a la vora del rierol que s'esmunyia en un sospir...

— Vindràn aquí? preguntaves.

— Pot-ser no, Lluïseta: van a beure al rierol...

— I qui després s'hi abeura, resta encisat?

Jo responguí que sí. Devenia lobishome, arrel, flor...

I allà restàrem espiant, apretant-nos les mans gelades de por, els ulls fits en les bruixes que ballaven entre'l fullam com una albor de somni esvaint-se.

Ah! com me'n recordo bé, Lluïseta, de la cridoria que'ns despertà, ja la nit avançada, quan els de casa ens buscaven afligits, amb llanternes i dalles, i l'oncle Pere cridant com qui espanta caça, amb el trabuc a l'espatlla.

— Que no'ns sentiu? Ep! mainada! Responeu! Ei!...

I a aquelles veus que's dirien estentories, udolantes, com de baixos; que despertaven baumes i serres amb brigit de guerra i astoraven les aus adormides — aquelles veus ens despertaven, amb les testes descansant damunt les saques, sota l'espurnejar dels estels que colaven per les fulles la llum que't petonejava.

Al veure-ns, quina alegría i quina cridoria!

— Què feu aquí, mainada? cridà l'oncle Pere.

La teva mare t'abraçava plorant, talment com si't vegés retornar de la mort, més bella encara, encara més pura! El meu pare'm renyà, mes els seus ulls

reien. Nosaltres, aturats, senyalàvem la brancada dels arbres ont les bruixes hi dançaven. I tot amatent, l'oncle Pere, engatillà'l trabuc amb gran fressa i amb xerrics de ferramenta rovellada.

— Lladres? Ont són? Ont s'han ficat?

— Les bruixes, són les bruixes! — mormolàvem amb els ulls encara aclucats per la sòn.

Llavors l'oncle Pere, com aquell qui sofreix una contrarietat, descansà el trabuc a terra, veritable enginy de guerra. El senyor rector, aquell sant que també hi era, ens contà que no n'hi havien de bruixes, que tot això era una beneiteria i un pecat.

— Però, veiam, ont eren les bruixes? M'agradaria veure-les.

Nosaltres senyalàrem:

— Són per allà, vestides de blanc, entre les branques... Goiti, senyor rector, van a beure al rierol...

— Es el clar-de-lluna, fills meus, quan les branques s'estremeixen amb el vent... Que no ho veieu que es el clar-de-lluna!

Era, en efecte, el clar-de-lluna que escorren-se entre'l brancatge obscur semblava una túnica de glaça albejant.

Qui'l pogués veure ara, semblant a randes nupcials que't vestissin el còs blanc i verge, Lluïseta!

Temps després parti, amb els ulls plens de llàgrimes, en una barca de vela, per llargues i doloroses nits d'anyorament. Després, la calma deturà el navili; després passàrem fam i sed; i aquí vaig anar a parar, en aquest clima ont el sol escalfa, terra hospitalària i feconda, mes aont els teus somriures mai més m'han dit que la més gran ventura de l'home es ser estimat i ser humil... Oh! Lluïseta, que poc necessita la gent a la terra pera ser feliç!... I pensar que pot-ser jo nasquí pera ser amat, jo, qui tant he amat i sofert.

Mes, tu no'm contestes, Lluïseta! Els anys que passaren — tant lents pera mí com un seguici funerari — ja t'han esborrat de l'ànima el meu recort? Que potser ets morta? No, no; tu no't pots morir Mes es tant viva dintre meu la teva beneïda recordança, m'omple tant la vida, apareixes tant en els meus somnis nostàlgics — sempre gentil, sempre dolça, i cada cop més pàlida! — que jo estic aprensiu, que jo tinc un gran anhel de veure't i sempre aquesta mar immensa separant-nos, flor divina, o qui sab si una altra mar més ampla i misteriosa, de la qual cap viatger retorna a veure la terra d'ont partí en silenci...

Ah! com tu vens pàlida als meus somnis!...

Trad. de RIBERA I ROVIRA

AVIS

Avisem als nostres subscriptors i lectors que poden presentar els folletins i les cobertes de La pena de mort, d'en Gabriel Alomar, i del Discurs a la Joventut, de M. Jaurés, a les nostres oficines, Rambla de les Flors, 14, principal, ont, abonant la quantitat de 10 cèntims, els serà entregada l'obreta enquadernada elegantment.

LA SETMANA PASSADA

QÜESTIONS DE DRET

En el camp del Dret, com en el de totes les ciències, també hi apareixen sovint teories i doctrinismes, moltes vegades inspirats radicalíssimament. Emperò si en algun lloc es, no ja convenient, sinó necessari, marcar una pauta, un camí i tot un sistema de procediment, es en aquesta ciència feta precisament pera la convivència social, com una salvaguarda de la llibertat de cada hu. El Dret no es fruit d'una teorització, ni es obra exclusiva d'uns quants esperits selectes; ell viu pera la realitat i tota la seva força deriva de lo creat i de lo que novament naix a l'ampar de les modernes concepcions socials.

En la societat primer se llança l'idea, després se recull, se fomenta i s'apodera dels esperits de les gents; emperò, pera devenir realitat, pera devenir un fet positiu, li cal tot un llarg procés, obra del temps i de les convulsions imperceptibles que ací i allà suauement se dibuixen. Així, en l'observació de les implantacions hi trobaríem notes curioses i, sobre tot, hi trobaríem ben marcat el sistema productiu dels grans milloraments. Hi calen també's radicalismes en l'obra d'avençament, no ja en el terreny teòric, sinó en el mateix procediment propulsor, perquè quan una part de la societat cerca no més la seva força i el seu ideal en el conservadurisme, en el sentit d'estancament i d'inercia, es precis oposar-li una norma àdhuc revolucionaria pera fer-la moure i despertar.

Es precis fer constar que ni'l conservadurisme com a sinònim d'estancament, ni la revolució entesa en el sentit simplista de tombar de cop i volta un estat de coses, pera crear-ne un altre, poden esser admesos. Ens interessa posseir els ideals més avançats pera nodrir d'ells tota obra en que intervinguem, pera implantar-los, no barroerament — que tampoc s'implantaríen — sinó evolutivament. I en el camp del Dret hi domina actualment una orientació feconda i altíssima. Se va a enfortir la personalitat humana com a subjecte de dret, mitjançant una més intensa intervenció de tots; en la família, per exemple, se llança l'idea de suprimir les diverses denominacions de fills igualant els efectes jurídics d'uns i altres, i en el mateix matrimoni va generalitzant-se la convicció de que la dona té una més forta capacitat que la assignada, especialment pel Tribunal Suprem d'Espanya.

Es clar que pera esborrar la tradició sumament individualista dels codis moderns, pera donar entrada en la legislació actual a una serie de reformes en la família i en la contractació, caldrà procedir evolutivament. Abans de realitzar-se una modificació, es absolutament precis que la societat la senti i se la pugui aclimatar: un precepte no sentit, es inaplicable. Se podrà proclamar l'injusticia del testament, emperò la seva prohibició seria un absurde; de mil maneres se burlaria el precepte prohibitiu, perquè seria inadaptable, incomprès i divorciat totalment dels afectes i constitució familiar i social d'ara.

Per això en mig de les idees més avançades i dels desitjos més vehements, hem de sostenir un criteri prudent i evolutiu en el camp del Dret. I an els que creguin amb aquest procediment, els pertoca únicament influenciar a la societat de les corrents modernes — modernes per lo que tenen de justes i de equitatives — procurant que pas a pas vagin informant els llibres i els codis, ja que d'extrem a extrem,

de l'estancament i quietisme propi de les classes privilegiades i del radicalisme revolucionari, solament ne pot venir una neutralització. Les noves lleis a favor de l'obrer són una demostració de lo costós que resulta implantar de cop i volta una reforma, encara que sigui justíssima.

F. CULÍ I VERDAQUER

ELS DEPORTS

CULTURA FÍSICA.—Díes passats vingué a les meves mans una invitació pera assistir a un festival d'educació física que donava l'internat de les Escoles Píes de Sarrià, en el gran pati central del magnífic edifici que té aquest institut religiós en aquella vila.

Vaig dubtar un moment en anar-hi. L'avversió que'm causen aquestes congregacions catòliques que's dediquen a malmetre la nostra joventut amb una ensenyança rutinaria i mancada de tot idealisme, me sobtava. Però al recordar-me que pocs dies abans, parlant d'una altra festa que'ls mateixos alumnes varen donar al «R. C. D. Espanyol», deia un il·lustrat periodista deportiu que eren els *futuros atletes*, elogiant-los, vareig decidir cerciorar-me pels meus propis ulls de que, en efecte, teníen establert un sistema perfecte d'educació física i que valia la pena d'anar a veure-ho.

Cap a Sarrià, doncs, vareig encaminar-me. Penetri en l'edifici i en el pati central, que sembla el pati d'una caserna; hi havia una immensa concurrència, predominant, com es natural, l'element femení i aristocràtic o semi-aristocràtic.

I començaren els exercicis. De conjunt, combinats, amb barres, sistema suec, de salts, d'anelles, etc. Els professors se multiplicaven donant ordres i procurant arrodonir el conjunt de les diverses seccions, les quals me semblaren bastant uniformades; emperò, una cosa me cridà l'atenció, i es la posició del còs en que efectúen les evolucions i exercicis, car en lloc d'anar amb el cap alt i el pit enfòra, com correspon a veritables futurs atletes, regeneració de la raça, tots anaven amb el cap cot, el pit ensorrat i encorbats d'espatlles. Es un defecte que hauríen de tenir present els professors de gimnàs. Encara que, pot-ser, responia, en aquest cas concret, al caràcter de l'escola religiosa, hipòcrita i solapada, es un dir.

La banda de salesians, perquè hi havia banda, tocà nn pas-doble i entraren les seccions ciclistes. Evolucions, quadros plàstics i curses de cintes. Passen desseguida a la secció d'equitació, sens dubte una de les millors montades de la casa, car els genets, tots alumnes joves, feren veritables filigranes en el jòc de la rosa.

Al cap d'una estona de descans passaren a la segona part, que la constituía per enter la secció militar, amb un esquadró d'alumnes equipats i uniformats a les ordres d'un capità de l'exèrcit *como base y preparación del servicio militar declarado obligatorio*, segons resaven els programes.

Apart de l'aspecte, diguem-ne moral, que fa que no cregui gaire simpàtic ensenyar als nois la manera de fer la guerra, me semblà bastant deficient, tècnicament considerada, l'instrucció que havíen rebut. En efecte, les evolucions se feien sense estètica ni uniformitat, l'aire no era gens marcial i, sobre tot, aquell defecte del cap cot i la vista a terra també el vaig notar en aquesta part. En fi, els nois ens ensenyaren

que sabien esgrimir les armes, carregar amb rapidesa el fusell, fer foc en guerrilles, atrinxerats, etc., tot lo qual es molt digne de tenir-se en compte.

Va acabar-se la festa amb marxa reial espanyola, jura de la bandera (espanyola també), arenga militar i risas.

Parlant, doncs, amb tota sinceritat, apart dels defectes que he deixat apuntats, me sembla que val la pena de fixar-se en aquesta evolució que va sofrint l'ensenyança. Abans no's preocupaven els pedagogs més que de la cultura moral de l'infantesa. Avui es ja quasi natural, ineludible, el procurar a l'ensem per la cultura física, per la perfecció i harmonia del còs al mateix temps que de l'ànima. L'exercici metoditzat, la pràctica dels esports segons les aficions de cada qual, són coses que deurien implantar-se en tota institució educativa.

I es sensible que quan aquesta convicció s'hauria ja d'haver apoderat de tots els que's dediquen a estudis pedagògics moderns, i dels pares que per atavisme encara tenen certa aprensió a fer anar els seus fills a gimnàs, pera portar-ho a la pràctica vinguin les institucions religioses d'ensenyança com la que'ns ocupa i adaptant-se a les corrents modernes en lo que tenen de més agradable, s'apoderin de la nostra infantesa i estraïen els seus cervells ingenus creant una joventut frèvola, rutinaria e hipòcrita, però forta, físicament.

Davant de la festa que vaig presenciar, amb tots els seus defectes i atavismes bèlics, però forta i lluminosa com un espectacle olímpic, se'm presentaren a l'imaginació les escoles de l'Estat, les particulars, en pisos mal acondicionats i antihigienics, sense sol, sense jardins, sense pati d'esbargiment i jòc, sense gimnàs ni camp de esports. I vaig pensar que si no's fa un esforç pera ajuntar tots els homes de bona voluntat en una creuada de cultura de les noves generacions, dintre poc temps s'apoderarà del nostre poble definitivament el corc negre del catolicisme intolerant e hipòcrita com una condemnació. Aleshores pot-ser no hi serem a temps a refer la consciència lliberal de la nostra raça, que ha d'anar ineludiblement lligada a la seva fortitut física.

NAÚTICA. — Si algú havia dubtat de que va accentuant-se en la nostra Barcelona l'afició al mar i als esports que en ell se practiquen, segurament que'l diumenge passat degué quedar convençut de que no tenia raó de dubtar.

Una concurrencia immensa d'entusiastes de la nàutica, entre'ls que hi ha que remarcar en primer terme el sexe débil, envaia completament llotges, tribunes i espai destinat al públic en el moll de Barcelona. Les clares *toilettes* primaverals donaven un tò alegre i suau a la massa d'espectadors que contrastava amb les taques blanques de les gorres dels socis del R. C. de B., abundantes en gran manera, car hi ha gent que sembla posseïda solament de l'afany d'exhibició. I pensar que pera formar dugues tripulacions de canoa a deu rem, no's van trobar entre'ls quatrecent socis del Club prous vogadors!

Les regates començaren; més, oh desilusió! lo que havia d'esser una festa bella i agradable se convertí, no sabem per culpa de qui, en un desori que acabà per aborrrir sobiranament a la concurrencia. La manca d'organització, el poc tacte amb que's combinà el programa i el desordre que regnava, arreu se posaren de manifest.

Diguem de pas que'l mar tampoc se prestava gaire, puig hi havia bastant tràngul i bufava un vent fret i molestós. Però això no haguera influït gran cosa amb una mica més de cuidado i puntualitat en començar les

regates, car lo que aborrria al públic era el retràs amb que tot se feia.

Els primers números del programa o siguin les regates de canoes a deu rem i timoner pera marins de guerra i de canots de passeig a dos remers i timoner pera debutants, encara pogueren passar. Però en quant als canots de passeig a un remer patronejats per senyorettes, jo pregaria al R. C. de B. que'ls suprimís dels futurs programes de regates. El diumenge quedà novament demostrat que amb una mar un xic moguda es impossible que facin un paper ni mitjanet. Els dos que hi prengueren part, després de cansar al públic amb la calma que forçosament havien de dur, arribaren fent broma prop de la meta. I aleshores un d'ells que portava ventatge, pera comble de la broma deixà els remes en banda i's tragué el mocador pera aixugar-se'l front. Fet això tornà a arrencar i arribà a lloc.

Sortosament la regata internacional i Campionat d'Espanya ens tragué el mal gust i el cansament de que estavem posseïts els espectadors.

Era admirable veure le sis ioles arrencant majestuosament a la senyal de sortida. Lió, Roma, Alacant, Valencia i Barcelona, estaven allí representades pels seus més forçuts i destres vogadors, tots posseïts d'entusiasme pera sortir victoriosos de la prova.

I aquesta victòria, aquest triomf que'n podríem dir-ne mediterrani, se l'emportà la nostra tripulació, la dels catalans que equipaven la gloriosa *Barcino I*, amb la que tantes proves s'han guanyat. Els amics Oriol, Bonet, Pou, Font i Camps, poden estar satisfets i entusiasmats. Ells han deixat el pabelló català a l'alçaria que li pertocava per la significació marítima de Barcelona. I ells poden i deuen aspirar a majors glories amb la seguretat de sortir-se sempre amb la seva.

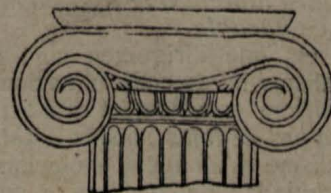
El R. C. de B. faria una gran i digna cosa acudint amb aquest equip formidable als campionats europeus; Barcelona i Catalunya n'hi restarien agraïdes.

Pera terminar la festa una nova nota desagradable vingué a igualar els nostres entusiasmes. Mentre s'anava fent fosc i bufava més fort que mai el vent de garbí que'ns molestà tota la tarda, les canoes a deu rem i timoner, campionat de Barcelona, s'aliniaren en nombre de vint.

Més, estava escrit que la desorganització duraria fins al final. Allavors començaren a disputar-se per si les boies estaven ben o mal col·locades, per si una canoa n'havia fet caure alguna i per altres futeses més que no són del cas enumerar, però que proven que la secreta antipatia contra el R. C. de B. que coven en son sí les Agrupacions nàutiques populars del nostre port, està més viva que mai amb aquesta lluita pera emportar-se definitivament la Copa Morató.

Jo estic segur que si en lloc de trobar-se a l'aigua els diversos contrincants s'arriben a trobar en terra, allò haguera acabat malament. Per sort no's passà de les protestes i retirades d'embarcacions. I el públic, cançat i fastiguejat, pera no esser menys també protestà i's retirà tot renegant del temps, del mar, de les embarcacions i de la comissió o lo que sigui, que havia organitzat i portat a cap tant pessimament, la festa nàutica de *rowing* més important que's celebra a Espanya.

J. BERTRÀN I BALLEST

Periódics & Revistes

LES PATRIES

(Revue hebdomadaire)

Amb el títol «Els devers amb la patria, segons la nova moral», publica M. Joseph Wilbois un interessant i original article, del qual reproduïm lo següent:

«El segle vint es excepcional: les patries aranzelaries i les patries històriques no creixen amb la mateixa rapidesa.

D'aquí ve la crisi. Si avui tenim dues patries — demà serà pitjor —, quan hi hagi desacord entre'ls nostres devers envers l'una i l'altra, quina devem preferir? Es la qüestió de l'internacionalisme. Té dos aspectes diferents, en els que dirigeixen i en els obrers. Deixem de banda al pagesos que, retinguts vora de llurs campanars per l'atracció dels camps, coneixen menys el problema de la frontera.

Els que dirigeixen, homes de negocis que tenen clients i proveïdors fins en les altres parts del món, i els intel·lectuals que coneixen tantes literatures amb el domini de varies llengües, formen lo que podríem anomenar l'aristocràcia europea. Se troben, doncs, inclinats a un cert internacionalisme. En els negocis no els costa gaire creure que allí ont està'l guany, està la patria; sentimentalment, se desfàn dels prejudicis respecte els enemics hereditaris. Però al costat de les tendències hi han els devers.

Envers la patria econòmica. Són devers nous, perquè's tracta d'una patria més gran.

L'internacionalisme dels obrers es ben conegut. Ells s'en vanten, i desitgen la supressió de l'exèrcit. Però no tenen tanta adversió a l'exèrcit que vigila les fronteres com al que fa servei de policia per combatre'ls o substituir-los en temps de vaga; i aixís, l'internacionalisme no es més que un episodi de la lluita de classes.

Envers la patria econòmica. Es, primerament, el dever militar, que no es pas difícil pera'ls obrers. L'antimilitarisme no té res que veure amb el de certs burgesos que aclamen la bandera i es fan excepcionar del servei. Els obrers tindrien, sense gaire esforç, ànima militar. El taller i el sindicat els hi exerciten, perquè hi aprenen les tres qualitats del soldat: l'obediència a la disciplina, el sacrifici sense premi a un ésser col·lectiu, i l'amor al perill. El taller i el sindicat volen una disciplina tant rigorosa com la de l'exèrcit. En el sindicat, se treballa i es paga pel bé únic de la classe obrera. En les vagues, se corren perills comparables als de la guerra, pel pa de la família o per la vida propia. L'obrer té, doncs, la preparació moral que dona'l regiment. Serà un servidor complet de la patria aranzelaria.

Essent l'home un ésser social ha de ser-ho dintre'l seu quadre, es a dir, quan està ben arrelat en son país. Si's vol comprendre l'humanitat total, ja's farà després, generalitzant la raça propia, i no abans, desconeixent-la. *Es vivint profundament el regionalisme més aprop de sí mateix que s'es endut per l'humanitarisme més durable.*

Tant en els que dirigeixen com en els obrers, l'internacionalisme ha de cedir al nacionalisme, perquè l'internacionalisme es solament una actitud econòmica que no deriva pas de fonts socials estàtiques, mentres que'l nacionalisme es un avenç evolucionista que deriva de la dinàmica de la vida completa, i aquesta es abans que aquella.»

LYDA BORELLI I LA MÓRAL

(La Publicidad)

Parla en Lluís Morote de l'art de la Lyda Borelli i diu:

«Il·lustre artista, genial Lyda Borelli, a vos me dirijo, porque prácticamente, bellamente, realizáis el ideal que es producir arte, crear belleza, sin preocuparos poco ni mucho de las definiciones de la Etica casera, manida y pueril que condena tales o cuales atrevimientos.

En materia de moral hay que atenerse a los principios de Sócrates. *Sancte Socrate ora pro nobis*, rezaba el viejo Erasmo. Emancipando la moral de la tradición y de la costumbre, para fundarla sobre la íntima potestad de la conciencia, Sócrates anticipaba en cierto modo la reivindicación cristiana de «el espíritu y la verdad», antepuestos a la autoridad tradicional de la ley. Oponiendo al egoísmo receloso de la «ciudad» antigua aquel vislumbre de sentimiento humanitario que inspira las palabras que nos ha transmitido Cicerón: «No soy de Atenas: soy del mundo», anunciaba el sentido del cosmopolitismo con que los estoicos prepararían el escenario del imperio romano a la propaganda de la idea cristiana. Sellando su amor a la verdad con la resolución del sacrificio, daba el ejemplo del testimonio sublime de los mártires, de que el cristianismo recibiría su prestigio y su fuerza.

Un gran escritor americano, Santiago Rodó, lo ha dicho: «Lo que en la redoma del farmacéutico da el olor aromático, el color, la eficacia medicinal, la virtud tónica es, a menudo, una gota diluida en muchas partes de agua. El agua fresca y preciosísima, el agua pura de la Verdad y la Naturaleza, es lo que Grecia ha suministrado al espíritu de nuestra civilización.»

Grecia, cuna del Teatro, ni en «Los Persas» de Esquilo, ni en «Las Danaides», ni en los «Siete ante Tebas», ni en la «Orestíada», con las Erinias, con Agamenón, con las Euménides, se preocupó nunca de la moral rituarial, de la moral a ras del suelo. Dejó que obrasen las fuerzas de la Naturaleza y del Destino. Al cabo de los siglos, un gran maestro dramaturgo, Maeterlinck, nos enseña lo mismo en su «Temple enseveli». ¿Por qué no pararse a meditar esa gran lección de los hechos?

Contentémonos y no es poco, con que la Moral siga la suerte de los demás grandes principios que rigen el universo. En crisis está la idea de Dios, en crisis está la idea del Estado, de la Patria, de la Justicia, en crisis está todo el humano saber, ensanchando cada día los límites de lo conocido y hasta de lo creado. ¿Por qué había de escapar a esta ley la noción casi siempre religiosa de la moral?

Y en cambio una forma augusta de la moral, porque es casta y pura, es la Belleza. Benditos sean los limpios de corazón que en las actitudes admirables de Lyda Borelli, sólo ven su inteligencia, su percepción de la realidad y la verdad de los personajes que interpreta a maravilla. Forma helénica por la pureza de sus líneas, por la plasticidad de sus poses, por la vida que imprime a las creaciones y fantasías del genio del autor, merece pleno y absoluto rendimiento del alma. Adiós, artista, adiós. Cuando ceséis de contemplarla y ya han pasado días que la contemplamos nosotros, no acudirá a nuestra mente ningún recuerdo de sensualidad, sino la memoria honda y grata del placer estético, del más espiritual de los goces.

A bien que Lyda Borelli tiene una divisa y con ella podrá contestar triunfalmente a todos los tartufinos detractores:

«La meute aboye... je passe.»